

Çin'deki Türkoloji Çalışmaları

Turcology Studies in China

Zhixing Shen¹ , Ömer Faruk Işık¹

¹Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi,
Doğu Dilleri ve Kültürleri Fakültesi, Türkçe
Bölümü, Zhejiang, Çin

ORCID: Z.S. 0000-0002-3212-0942
Ö.F.I. 0000-0002-3773-4089

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Ömer Faruk Işık,
Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi,
Doğu Dilleri ve Kültürleri Fakültesi, Türkçe
Bölümü, Zhejiang, Çin
E-mail: omerfarukisik@zisu.edu.cn

Başvuru/Submitted: 01.07.2020

Revizyon Talebi/Revision Requested: 02.09.2020

Son Revizyon/Last Revision Received: 12.09.2020

Kabul/Accepted: 27.10.2020

Atıf/Citation:

Shen, Z. & Işık, O. F. (2020). Çin'deki Türkoloji
Çalışmaları. *TUDED* 60(2), 587-608.
<https://doi.org/10.26650/TUDED2020-0046>

ÖZET

Çinliler ve Türkler arasındaki ilişki tarihin çok eski dönemlerine dayanmaktadır. Bu nedenle iki millet arasında kurulan bağlar her zaman birbiri için önemli olmuştur. Günümüzde de bu bağ önemini korumaktadır. İki milletin çağımızdaki birer temsilcisi olan Çin Halk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki diplomatik ilişkiler 1971 yılında başlamıştır. Bu zamandan günümüze değin iki ülke arasındaki iş birliğine dayalı ilişkinin gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Gelişen siyasi ve ekonomik ilişkilere bağlı olarak Çin'de yürütülen Türkoloji çalışmalarının güncel durumunu ortaya koymak bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Çin'de yürütülen Türkoloji çalışmaları; Türkoloji bölümü bulunan üniversiteler, Türkçeden Çinceye çevrilen edebi eserler, Türkçe öğretimi üzerine yazılan kitaplar, Türkçe üzerine yazılmış makale ve tezler bağlamında incelenmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde Çin'de yürütülen son dönem Türkoloji çalışmalarının iki ülke arasındaki diğer gelişmelere bağlı olarak gündend güne geliştiği görülmektedir. Fakat çalışmaların gelişmesine rağmen; alanda yetişmiş akademisyen, yazılmış ders kitapları, yayımlanmış makale ve tezler bakımından çalışmaların yeterli olgunluğa erişmemiş olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkçeden Çinceye çevrilen edebi eserlerin de çok dar bir yelpazeye sahip olduğu, çeviri çalışmalarının özellikle bir yazarın eserlerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bu çalışma ile Çin'de yürütülen Türkoloji çalışmalarının bilinirliğinin artırılması beklenmektedir. Ayrıca çalışmanın, Türkoloji üzerine Çin bağlamında çalışmalar yürüten/yürütmek isteyen araştırmacılara katkı sağlaması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkoloji, Türklük bilimi, Çin, Türkçe öğretimi, Türk-Çin ilişkileri

ABSTRACT

The Turkish-Chinese relationship dates to ancient times and the official relations between the People's Republic of China and the Republic of Turkey were established in 1971. Since then, the co-operation between them has been gradually increasing. This study thus investigates the current status of Turcology studies in China depending on the developing political and economic relations between them. Literary works of universities with Turcology departments were examined and included translations from Turkish to Chinese, Turkish teaching books, articles and theses written in Turkish. The study results indicated that the recent Turcology studies in China have been considerably developing, following other developments between them; however, despite the progress, studies have not reached sufficient maturity in terms of written textbooks and published articles and theses. It has also been observed that literary works translated from Turkish to Chinese have a narrow spectrum, and they are concentrated particularly in the works of Orhan Pamuk.

Keywords: Turcology, China, Turkish studies, Turkish teaching, Turkish-Chinese relations

EXTENDED ABSTRACT

The state of Turcology studies in China has been an unexplored topic at present. Turcology is defined as a branch of science that investigates Turkish history, literature, language, folklore, and scientific research (TDK, 2005). In this study, the recent Turcology studies in China were examined by compiling and analyzing literary works of universities with Turcology departments such as translations from Turkish to Chinese, Turkish teaching books, articles and theses written in Turkish.

Turcology studies in China were first established in 1985 when a Turkish department was opened at Beijing International Studies University; in the past 35 years, the number of Turcology departments in China has reached 12. Notably, the opening of new departments has been occurring in parallel with the developments in diplomatic and economic relations between them. The examination of Turcology departments according to yearly intervals revealed that only one department existed in 1985–2000, two in 2000–2010, and 12 in 2010–2019. The recent opening of many Turcology departments demonstrated an interest in the Turkish language and culture in China, but it also showed that most departments have not reached an academic maturity. The establishment of business associations of Turcology sections in China with relevant institutions in Turkey would contribute to the maturation, as academic scholars and students would strengthen the bond with Turkey.

The Turcology departments in Chinese universities require trained academic staff. Currently, only one university professor and three associate professors exist at two universities. In all, 33 of the 37 academic staff across China work as lecturers or assistants. The academic aspects of the departments will be strengthened by encouraging the assistants and faculty members in the departments to pursue academic studies. The implementation of academic personnel exchange programs with universities and institutions in Turkey can also contribute to this field.

Since 1985, more than 316 students have graduated from the departments of Turcology, and 255 students are actively continuing their studies. In the coming years, a significant increase in the number of students studying in the departments of Turcology and graduating from these departments will occur. Projects for these departments can be implemented by the relevant ministries and universities in Turkey to disseminate knowledge about Turkey and contribute to Turcology.

Since 1971, only 25 Turkish works have been translated into Chinese, and 13 of these works belong to Orhan Pamuk. This aspect indicates that Turkey's written resources have not been recognized or received attention in China. Supporting translation and promoting studies of Turkish literature by Turkey will contribute to the development of cultural relations between the two countries.

Another indicator of the academic deficiency in the departments of Turcology is that Turkish teaching resources used in the departments of Turcology are not sufficient, and a lack

of resources in some skill areas is also observed. Moreover, Turkish history, literature, culture, art, community life, and Ottoman Turkish resources written in Chinese are also lacking; the Turcology department students would benefit significantly from such resources. Although resources are prepared by the efforts of experts in this field, the resource shortage can be promptly resolved with the support provided by the relevant institutions and universities from Turkey in line with the needs to be determined.

One of the academic indicators is undoubtedly the number of masters and doctoral thesis. The number of articles written in Turkish in China since 1971 is 48. The subject-wise distribution of the articles written is not found. Furthermore, a number of masters and doctoral theses are at a low level compared to the number of departments.

Turkey is developing rapidly, and the relationship between China is progressing based on the recent past. The rapid development of the relations has enabled some figures to increase rapidly in terms of quantity, but qualitative developments have not followed digital changes. Therefore, co-operation between Turkey and universities in China and the development of relations between academics will contribute to the qualitative improvement needed in this area. Likewise, the support and qualitative contributions to the Turcology studies in China with the projects to be implemented by the relevant Turkish government institutions, such as Yunus Emre Institute, Presidency of Turks Abroad and Relative Communities, Turkish Cooperation and Coordination Agency, will significantly improve the field. Moreover, the support of Turcology in China by Turkey would indirectly contribute to its “One Belt One Road” project.

GİRİŞ

Kadim iki komşu olan Türkler ve Çinliler tarih boyunca ilişki içerisinde olmuşlardır. Bu ilişki kimi zaman ticarete, kimi zaman savaşa-barışa, kimi zaman da akrabalığa dayanmıştır. İki millet arasında tarihin derinliklerinde yaşanan ilişkiler günümüzde özellikle yazılı kaynaklar aracılığıyla net bir şekilde görülebilmektedir. Yıllıklar ve devlet adamlarının biyografisi niteliğindeki Çin kaynakları Türk tarihi ile ilgili bilgi veren ilk kaynaklardır. Örneğin, Çin kaynaklarında Türk isminin ilk kez kullanıldığı kaynak 542 tarihine dayanmaktadır. Zhou Hanedanlığı dönemine ait bu kaynaktaki o yıllarda Türklerle olan ilişkiden bahsedilmiştir (Linghu, 2011). Bu bilgiden hareketle iki millet arasındaki ilişkilerin en az 1478 yıl öncesine dayandığını söylemek mümkündür. Aynı şekilde Muharrem Ergin de yaklaşık 1300 yıl önce yazılan Orhun Abidelerinde, Çin ilişkilerine önemli bir yer ayrıldığı hatta Kül Tigin ve Bilge Kağan kitabelerinin batı cephelerinin Çince yazıldığını belirtmektedir. Ayrıca Kül Tigin abidesinin ve türbesinin yapımında Türk ve Çinli sanatkarlar birlikte çalışmıştır (Ergin, 2011). İnan (2017) ve Buran (2019) ise Çinlilerin Türklerin adet ve anelerini, dini telakkilerini daha milattan önceki devirlerde öğrendiklerini, Türklerin yaşam tarzlarıyla ilgili eski Çin kaynaklarında birçok bilgi bulunduğunu belirtmektedirler. Tarihin derinliklerine dayanan ilişkilerin bir yansımaları da dil bilimi çalışmalarında görmek mümkündür. İneyet (2006) yaptığı bir çalışmada Türkçenin Çinceye doğrudan veya dolaylı olarak 348 kelime verdiğini belirtmektedir. Yine Karaağaç (2015) tarafından yapılan bir çalışmada da Türkçeden Çinceye verilen 218 kelime olduğu görülmektedir. İki milletin de tarihi kaynaklarında bir diğerini önemli bir şekilde konu edinmesi ve dil anlamındaki etkileşim Türkler ve Çinliler arasındaki ilişkinin önemine işaret etmektedir.

İlk ilişkilerin üzerinden geçen zamanla birlikte özellikle Türk milletinin yaşadığı coğrafya genişlediğinden dolayı kimi Türk devletleri ile Çin arasında komşuluk kalmamıştır fakat bu durum ilişkilerin bitmesi anlamına da gelmemiştir. Özellikle tarihi ticaret yolları Çin ve Türk devletleri arasında sürekli köprü vazifesi görmüştür. 20.yy'a gelindiğinde iki milletin bünyesinden Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi iki önemli devlet meydana gelmiştir. Kökleri çok eski tarihlere dayanan bu iki devletin günümüzdeki ilişkisi, geçmişte olduğundan daha uzak ve önemsiz değildir. Kuruluşlarından bu yana ilişkilerinin incelenmesi ve mevcut durumun ortaya konulması gelecekteki ilişkilerin iki ülkenin menfaatine uygun olarak inşa edilmesi bakımından önem teşkil etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının açık kaynaklarından hareketle iki ülke arasındaki ilişki özetlenecek olursa, Türkiye ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki diplomatik ilişkilerin 1971 yılında başladığı görülmektedir. Her iki ülkenin de ekonomik ve siyasi olarak dışa açılımlarının hızlandığı 1980'li yıllarda iki ülke arasındaki iş birliklerinin önceki döneme göre arttığı görülmüştür. 2010 yılında iki ülke arasındaki ilişkiler "stratejik iş birliği" düzeyine yükseltilmiştir. 2000'li yıllarda ilk kez 1 milyar doları bulan ticaret hacmi 2019 yılında 21 milyar dolara ulaşmıştır. Çin, Türkiye'nin en büyük 3. ticaret ortağı konumundadır. Yine son 10 yıllık dönemde cumhurbaşkanı, başbakan ve hükümetler arası ziyaretlerin ve

ikili anlaşmaların önceki dönemlere göre yoğunlaştığı görülmektedir. Bu yoğunluğa turizm açısından bakılacak olunursa Türkiye'deki Çinli turist hareketliliğinin 2002 yılında başladığı görülmektedir. 2018 yılının "Çin'de Türkiye Turizm Yılı" ilan edilmesiyle bir önceki yıla göre turist sayısı da %60 oranında artarak 390.000 rakamına ulaşmıştır. 2019 yılında ise bu sayı 427.000 olmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2020). Gelecek yıllarda Çin'den Türkiye'ye gelen turist sayısının daha da artacağı ön görülmektedir (BİK, 2019; Duran, 2019). Yaşanan tüm siyasi ve ekonomik gelişmeler iki ülkenin birbiri için öneminin giderek arttığını göstermektedir.

İki ülke arasındaki eğitim alanındaki etkileşimler incelendiğinde yine diplomatik ve ekonomik ilişkilerin etkisi görülecektir. Türkiye Cumhuriyetinin ilk Şanghay Konsolosu olan, 36 yıldır kesintisiz olarak Çin'de yaşayan ve Çin'de yüksek lisans mezunu ilk Türk öğrencilerden biri olan Noyan RONA'dan edinilen bilgilere göre iki ülke arasındaki öğrenci hareketliliği ilk kez 1980'li yıllarda gerçekleşmiştir. İki ülke arasında imzalanan kültürel değişim anlaşmasında lisans eğitimini tamamlamış 5'er öğrenciye her yıl karşılıklı olarak yüksek lisans bursu verilmesi kararlaştırılmıştır. Milli Eğitim Bakanlıklarınca seçilip gönderilen öğrencilerin eğitim, konaklama ve burs giderleri eğitim gördükleri ülke tarafından karşılanmış ancak öğrencilerin yol masrafı karşılanan giderlere dâhil edilmemiştir. Bu program kapsamında Türkiye ilk kez 1981 yılında Çin'e bir öğrenci gönderirken Çinli öğrenciler de ilk kez aynı tarihte Türkiye'ye gelmişlerdir. 1990'lı yılların ortasına kadar Türkiye'de bu programdan sadece Sinoloji bölümü öğrencilerinin yararlandığı görülmektedir. 1990'lı yılların ortasından sonra diğer bölüm öğrencileri de programa kabul edilmiştir. Ancak RONA'ya göre öğrencilerin yol masraflarının karşılanmaması, uzaklık ve burs tutarının yetersiz kalması gibi sebeplerden ötürü burs programı Türk öğrenciler arasında pek ilgi görmemiştir.

Çin tarafından gelen öğrencilerin durumuna bakıldığında 1985 yılından önce Çin'deki üniversitelerde müstakil bir Türkoloji bölümü bulunmadığından dolayı Türkiye'ye gönderilen öğrenciler genellikle Çin'de uluslararası ilişkiler bölümünü bitiren öğrenciler olmuştur. Kültürel değişim programının dışında ilk kez 1985 yılında bütün masrafların Çin hükümeti tarafından karşılanmasıyla, 10 Çinli öğrenci lisans eğitimi almaları amacıyla Türkiye'ye gönderilmiştir. Ankara Üniversitesinde eğitim gören bu öğrencilerin 7'si Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde 1'i Tarih bölümünde 1'i ise İletişim bölümünde olmak üzere toplam 9 öğrenci lisans eğitimlerini Türkiye'de tamamlamıştır. Öğrencilerin 1'i lisans eğitimine başlamadan Türkçe öğrendiği ilk ay ülkesine dönüş yapmıştır.

Günümüzde hem Türkiye hem de Çin'de yükseköğretim kademesinde uluslararası öğrenci olarak eğitim almak diplomatik ilişkilerin ilk başladığı yıllara nazaran oldukça kolaydır. Öğrenciler kendi imkânları ile öğrenim görebilecekleri gibi başvurabilecekleri hükümet ya da üniversite burs programlarına da erişme fırsatı yakalamaktadır. Bununla birlikte üniversiteler arası iş birliği anlaşmaları ile ilgili bölümler arasında öğrenci değişim programları da bir diğer seçenek olarak ortaya çıkmaktadır. Fakat eskiye nazaran şartların

çok daha müsait olmasına rağmen günümüzde halen Türk öğrencilerin Çin'de, Çinli öğrencilerin de Türkiye'de eğitimi öncelikli olarak tercih etmediği öğrenci hareketliliğine dair istatistiklerde görülmektedir (YÖK, 2020 ve Ministry of Education The People's Republic of China, 2020).

İki ülke arasında değinilmesi gereken bir diğer konu da Türkiye'de yürütülen Sinoloji çalışmaları ile Çin'de yürütülen Türkoloji çalışmalarıdır. Türkiye'de ilk Sinoloji bölümü Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde 1935 yılında Atatürk'ün talimatı ile Türk tarihi araştırmalarının derinleştirilmesi amacıyla açılmıştır (Ankara Üniversitesi, 2017). Günümüzde YÖK'e bağlı 6 üniversitede "Sinoloji", "Çin Dili ve Edebiyatı" ve "Çince Mütercim Tercümanlık" bölümlerinden biri bulunmaktadır (YÖK, 2019). Son yıllarda Türkiye ve Çin arasında üniversiteler arası iş birliklerinin arttığı gözlemlenmektedir. Bu bilgilerden hareketle Türkiye'de Sinoloji üzerine ilginin arttığı söylenebilir. Ancak bu noktada eleştirel bakış açıları da mevcuttur. Sarıtaş (2011), Türkiye'de yürütülen Sinoloji çalışmalarının 85 yıl önce başlamış olmasına rağmen yeterli, planlı ve nitelikli olmadığını belirtmektedir. Demircan ve Özdemir (2019) ise Türkiye'de Çin üzerine yapılan akademik çalışmalarını inceledikleri araştırmada son yıllarda çalışmaların artmasına rağmen bu çalışmaların yeterli seviyede olmadığı yorumunda bulunmuşlardır.

Türkiye'de yapılan Sinoloji çalışmalarına karşılık Çin'de yürütülen Türkoloji çalışmalarının durumu ise yakın zamanda araştırılmamış bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkoloji, diğer bir deyişle Türklük bilimi; Türk dili, tarihi, edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarını konu edinen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005). Bir diğer tanımı ile Türkoloji; Türk kavimlerinin –bütün şümüliyle- dil, tarih, edebiyat, etnografya ve folklorunu tetkik eden bir ilimdir (İnan, 2017). Bu anlamıyla düşünüldüğünde ilk Türkoloji kaynaklarının Çinlilere ait olduğunu söylemek mümkündür. Öyle ki İnan; Çinlilerin Türklerin adet ve ananelerini, dini telakkilerini daha milattan önceki devirlerde öğrendiklerini, Türklerin yaşam tarzlarıyla ilgili eski Çin kaynaklarında birçok bilgi bulunduğunu belirtmektedir (İnan, 2017). Buran da ilk Türkoloji çalışmalarının bir yönüyle Sinoloji çalışmalarının bünyesinde başladığını, 16. yüzyıldaki Sinoloji araştırmaları ile Orta Asya Türklerinin dil ve tarihleriyle ilgili bilgilerin ortaya çıktığını ve bu araştırmaların Türkoloji'nin gelişmesine katkı sağladığını belirtmektedir (Buran, 2019).

Türkoloji'yi çok geniş bir coğrafyada ve tüm Türk dilleriyle birlikte ele almak gerekmektedir. Fakat bu çalışmada yalnızca Türkiye ve Türkiye Türkçesi üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Araştırmanın bu şekilde sınırlandırılmasının başlıca sebebi Çin'deki akademik çalışmalarda Türkoloji alanına dâhil edilebilecek ülkelerin ve Türk dillerinin ayrı ayrı ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmanın diğer sınırlılıkları da Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkilerin başlangıç tarihi olan 1971 yılından günümüze kadarki zaman dilimine ve Çin anakarasındaki çalışmalara odaklanmış olmasıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Çin’de Türkoloji faaliyetlerine dair yapılan çalışmaları tespit etmek ve Çin bağlamında Türkoloji üzerine çalışacak akademisyenlere katkıda bulunmaktır. Bu amaçla Çin’deki Türkoloji faaliyetlerinin güncel durumu aşağıdaki başlıklar üzerinden incelenecektir.

- a. Türkoloji bölümü bulunan üniversiteler,
- b. Türkoloji bölümlerinin öğrenci sayısı,
- c. Türkoloji bölümlerinin akademisyen sayısı,
- d. Türkçeden Çinceye çevrilen edebi eserler,
- e. Türkçe öğretimi üzerine yazılan kitaplar,
- f. Türkçe üzerine yazılan lisansüstü tezler,
- g. Türkçe üzerine yazılan makalelerin güncel durumu nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nitel bir çalışma olan araştırmada Çin’deki Türkoloji çalışmalarının tespit ve tasnif edilmesi amacıyla durum tespit çalışması yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2013) göre nitel durum çalışmalarının en önemli özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılması ile bu duruma ilişkin etkenlere etraflı bir şekilde odaklanabilmektir. Bu çalışmada Çin’de akademik anlamda Türkoloji üzerine yapılan çalışmalar tespit edilmek istenmiş, bu bağlamda 7 ayrı başlıkta durum ele alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Üniversitelerde bulunan Türkoloji bölümlerine ilişkin bütün verilere (kuruluş yılı, aktif mezun öğrenci sayısı, akademisyen sayısı, vb.) ilgili bölümlerde görevli akademisyenlerle yapılan görüşmelerin sonucunda ulaşılmıştır. Türkçeden Çinceye çevrilen edebi eserler, Türkçe öğretimi üzerine yazılan kitaplar, Türkçe ile ilgili yüksek lisans ile doktora tezleri ve Türkçe üzerine yazılan makalelere ilişkin veriler ise doküman incelemesi ile tespit edilmiş olup internet ortamında ilgili mecralar taranarak kaynaklara ulaşılmıştır. Ayrıca tarihi süreci daha iyi aydınlatılmak amacıyla Çin ve Türkiye arasındaki ilişkilerin ilk gelişmeye başladığı süreçte uluslararası öğrenci olarak Çin’de ve Türkiye’de bulunan iki kişinin tecrübelerine yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

a. Türkoloji bölümü bulunan üniversitelere dair bulgular;

Tablo 1: Çin'de bulunan Türkoloji bölümlerine dair temel bilgiler

No	Üniversite	Fakülte	Bölüm	Açıldığı Tarih
1	Beijing (Pekin) Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Asya-Afrika Dilleri Fakültesi	Türkçe	1985
2	Çin İletişim Üniversitesi	Yabancı Diller Fakültesi	Türkçe	2001
3	Şanghay Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	Türkçe	2011
4	Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	Türkçe	2012
5	Guangdong Yabancı Diller Üniveristesi	Asya ve Afrika Dilleri ve Kültürleri Fakültesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2016
6	Xinjiang Eğitim Enstitüsü*	Çift Yabancı Dil Yüksekokulu	Türkçe	2016
7	Tianjin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	Türkçe	2017
8	Pekin İkinci Yabancı Dil Üniversitesi	Asya ve Afrika Dilleri ve Kültürleri Fakültesi	Türkçe	2017
9	Pekin Dil ve Kültür Üniversitesi	Ortadoğu Fakültesi	Türkçe	2018
10	Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	Türkçe	2018
11	Zhejiang Yuexiu Yabancı Diller Üniversitesi	Doğu Dil ve Kültürleri Fakültesi	Türkçe	2019
12	Sichuan Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Evrensel Olmayan Diller Fakültesi	Türkçe	2019

Tablo 1 incelendiğinde Çin'de bir üniversite bünyesinde açılan ilk bölümün 1985 yılında Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi, Asya-Afrika Dilleri Fakültesinde açıldığı görülmektedir. Aynı yıl Çin hükümetinin Türkiye'ye eğitim amaçlı gönderdiği öğrenciler ve bölümün açıldığı tarihin öncesinde iki ülke arasında uygulanan kültürel değişim programı düşünüldüğünde 1980'li yıllar itibarıyla Çin'in Türkiye ile ilişkilerine katkı sağlayacak somut adımlar attığı söylenebilir. Fakat 1985 yılında açılan ilk bölüm, uzun yıllar boyunca ülkenin Türkoloji üzerine çalışan tek bölümü olmuştur.

2000'li yıllara gelindiğinde iki ülke arasında ticaret hacminin tarihte ilk kez 1 milyar dolar seviyesine ulaştığı (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2020) ve Türkiye'de Çinli turist hareketliliğinin yine bu yıllarda başladığı görülmektedir. Bu gelişmeler iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştiğine işaret etmektedir. Yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmelere paralel olarak 16 yıl sonra 2001 yılında Çin İletişim Üniversitesi bünyesinde Türkoloji üzerine çalışacak ikinci bölüm açılmış ve aynı yıl öğrenci alımına başlamıştır.

2010 yılında iki ülke arasındaki ilişkiler "stratejik işbirliği" düzeyine yükseltilmiştir. Diplomatik ilişkilerin başladığı yıl olan 1971'den beri gelişen ilişkiler 2010 yılı ile güçlü bir ivme kazanmıştır. Geçen 9 yıllık süre içerisinde gelişen ekonomik, sosyal ve diplomatik ilişkilerle birlikte Türkoloji çalışmaları da üniversitelerin bünyelerinde ciddi bir gelişim göstermiştir. Çin'de bulunan 13 Türkoloji bölümünden 11'i 2010-2019 yılları arasında açılmıştır.

Yine Tablo 1'e bakıldığında bölümlerin 3'ünün Asya ve Afrika Dilleri ve Kültürleri Fakültesi bünyesinde; 5'inin Doğu Dil ve Kültürler Fakültesi bünyesinde; 1'inin Yabancı Diller Fakültesi bünyesinde; 1'inin Ortadoğu Fakültesi bünyesinde; 1'inin Evrensel Olmayan Diller Fakültesi bünyesinde; 1'inin ise Çift Yabancı Dil Yüksekokulu bünyesinde bulunduğu görülmektedir. Bölümlerin isimlerinin ise yalnız birinin Türk Dili ve Edebiyatı diğer 11'inin Türkçe bölümü olarak belirtildiği görülmektedir. İlgili bölümlerde Türkçe öğretiminin yanı sıra Türk tarihi, edebiyatı, ekonomisi ve sosyal hayatına yönelik çeşitli dersler verilmekte ayrıca çeviri bilim dersleri de bulunmaktadır. Bölümlerin ortak amacı; Türkçeye, Türk tarihine, edebiyatına, sosyal hayatına ve ekonomik yapısına hâkim Türkiye uzmanları yetiştirmektir.

b. Türkoloji bölümlerinin öğrenci sayısı

Tablo 2: Türkoloji Bölümlerinin Öğrenci Sayısı ve Öğrenci Alımlarına Dair Veriler

No	Üniversite	Lisans Öğrenci Sayısı	Yüksek Lisans Öğrenci Sayısı	Öğrenci Kabul Periyodu (Lisans)
1	Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	16	2	4 yılda bir
2	Çin İletişim Üniversitesi	16	-	4 yılda bir
3	Şanghay Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	11	-	4 yılda bir
4	Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	69	2	Her yıl
5	Guangdong Yabancı Diller Üniversitesi	24	-	Her yıl
6	Xinjiang Eğitim Enstitüsü	-	-	-
7	Tianjin Yabancı Diller Üniversitesi	11	-	4 yılda bir
8	Pekin İkinci Yabancı Dil Üniversitesi	31	-	2 yılda bir
9	Pekin Dil ve Kültür Üniversitesi	36	-	2 yılda bir
10	Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	20	-	Her yıl
11	Zhejiang Yuexiu Yabancı Diller Üniversitesi	17	-	Her yıl
12	Sichuan Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	-	-	İki yılda bir
TOPLAM		251	4	-

Tablo 2 incelendiğinde Türkoloji bölümlerinde 2020 yılı rakamlarına göre 251 lisans, 4 yüksek lisans olmak üzere toplam 255 öğrenci bulunduğu görülmektedir. Aynı tabloda üniversitelerin öğrenci kabul periyotlarını görmek de mümkündür. Bu verilere göre üniversitelerin 4'ü her yıl; 4'ü 4 yılda bir; 3'ü de 2 yılda bir öğrenci kabul etmektedir. Xinjiang Eğitim Enstitüsü ise şu anda öğrenci kabul etmemektedir. Listede bulunan 12 üniversiteden 7'sinin son 5 yılda açıldığı göz önüne alındığında Türkoloji öğrenci sayısında ciddi bir artış yaşandığı ve yaşanacağı söylenebilir.

Tablo 3: Mezun Veren Üniversiteler ve Mezun Öğrenci Sayıları

No	Üniversite	Dönem	Mezun Öğrenci Sayısı
1	Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	7	+100
2	Çin İletişim Üniversitesi	4	+70
3	Şanghay Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	2	21
4	Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	4	+100
5	Xinjiang Eğitim Enstitüsü	1	25
TOPLAM		-	+316

Tablo 3'te Türkoloji mezunu veren 5 üniversite görülmektedir. Bu üniversitelerden en fazla mezun veren üniversite 7 dönem ve 100'den fazla öğrenciyle Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi'dir. Bunun ardından 4'er dönem mezun veren üniversiteler Çin İletişim Üniversitesi ve Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi'dir. 2011 yılında açılan Şanghay Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi ise 2 dönemde 21 öğrenci mezun vermiştir. 2012 yılında açılan Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi'nin kendisinden önce açılan üniversiteler kadar mezun vermesinin sebebi her yıl öğrenci alması olarak gösterilebilir.

c. Türkoloji bölümlerinin akademisyen sayısı

Tablo 4: Türkoloji Bölümlerinin Akademik Personeline İlişkin Veriler

No	Üniversite	Uyruk	Asistan	Öğr. Gör.	Doç. Dr.	Prof. Dr.	Toplam
1	Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Türk 1 Çinli 3		2	2		4
2	Çin İletişim Üniversitesi	Türk - Çinli 2		2			2
3	Şanghay Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Türk 1 Çinli 3	1	2	1		4
4	Xi'an Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Türk 2 Çinli 4	2	4			6
5	Guangdong Yabancı Diller Üniveritesi	Türk 1 Çinli 3	3	1			4
6	Xinjiang Eğitim Enstitüsü	Türk - Çinli 2	1	1			2
7	Tianjin Yabancı Diller Üniversitesi	Türk - Çinli 2		2			2
8	Pekin İkinci Yabancı Dil Üniversitesi	Türk 1 Çinli 1		2			2
9	Pekin Dil ve Kültür Üniversitesi	Türk 1 Çinli 1	1	1			2
10	Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Türk 1 Çinli 3	2	1		1	4
11	Zhejiang Yuexiu Yabancı Diller Üniversitesi	Türk 1 Çinli 1	2				2
12	Sichuan Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi	Türk 1 Çinli 2	2	1			3
	TOPLAM	Türk 10 Çinli 27	14	19	3	1	37

Tablo 4 incelendiğinde Türkoloji üzerine çalışan toplam 37 akademik personelin olduğu görülmektedir. 37 personel uyruklarına göre incelendiğinde dağılımın 10 Türk, 27 Çinli şeklinde olduğu görülmektedir. Akademisyenlerin büyük çoğunluğu doğal olarak Çinlidir. Bunun yanında üniversitelerin 9'unda Türk akademisyen bulunmaktadır. Bölümlerin büyük çoğunluğunda Türk akademisyenin bulunması öğrencilerin ana dili Türkçe olan akademisyenlerden ders alması bakımından önem teşkil etmektedir.

Akademisyenlerin unvanları incelendiğinde bütün bölümler arasında yalnız bir profesör ve 3 doçent unvanına sahip akademisyenin bulunduğu görülmektedir. Diğer akademisyenler çoğunlukla öğretim görevlisi ve asistan unvanlarında görev yapmaktadırlar. Bu veriler ışığında kısa sürede hızlı bir artış gösteren Türkoloji bölümlerinin doçent ve profesör unvanlarında öğretim üyesi ihtiyacının bulunduğu söylenebilir.

d. Türkçeden Çinceye çevrilen edebi eserler

Türkçe üzerine yapılan çalışmaların bir kolu olan edebi eserlerdeki çeviri çalışmalarını iki ülke arasındaki ilişkinin bir göstergesidir. Bu başlık altında diplomatik ilişkilerin başladığı tarih olan 1971'den bu yana Çin'de çevirisi yapılmış edebi eserler incelenmiştir.

Tablo 5: 1971 Sonrasında Türkçeden Çinceye Çevrilen Edebi ve Düşünsel Eserler

No	Eserin Adı	Yazarı	Çevirmen(ler)	Çevrildiği Yıl
1	İnce Memed	Yaşar Kemal	Li Xiande	1981
2	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	Xu Mei, Li Di	1985
3	Benim Adım Kırmızı	Orhan Pamuk	Shen Zhixing	2006
4	Beyaz Kale	Orhan Pamuk	Shen Zhixing	2006
5	Kar	Orhan Pamuk	Shen Zhixing, Zhang Lei, Peng Jun, Ding Huijun	2007
6	Resimli İstanbul-Hatıralar ve Şehir	Orhan Pamuk	He Peihua	2007
7	Kara Kitap	Orhan Pamuk	Li Jiashan	2007
8	Yeni Hayat	Orhan Pamuk	Cai Juanru	2007
9	Sessiz Ev	Orhan Pamuk	Shen Zhixing, Peng Jun	2008
10	Cevdet Bey ve Oğulları	Orhan Pamuk	Chen Zhubing	2009
11	Huzur	Ahmet Hamdi Tanpınar	Xia Yongmin	2009
12	Masumiyet Müzesi	Orhan Pamuk	Chen Zhubing	2010
13	Yaban Bağcı	Ayşegül Özer	Shen Zhixing, Peng Jun	2010
14	İstanbul'da Bir Merhamet Haftası	Murat Gülsoy	Xia Yongmin	2010
15	Cemile	Orhan Kemal	Yin Tingting	2011
16	Baba Evi	Orhan Kemal	Xia Yongmin	2011
17	Saf ve Düşünceli Romancı	Orhan Pamuk	Peng Fasheng	2012
18	İstanbul Bir Masaldı	Mario Levi	Chen Qing	2014
19	Yeşil Peri Gecesi	Ayfer Tunç	Du Bo, Li Fan	2014
20	Kafamda Bir Tuhafılık	Orhan Pamuk	Chen Zhubing	2016
21	Karanlık Çökerken Neredeydiniz?	Mario Levi	Jiang Shan	2016
22	Öteki Renkler	Orhan Pamuk	Zong Xiaofei, Lin Bianshui	2018
23	Kırmızı Saçlı Kadın	Orhan Pamuk	Yin Tingting	2018
24	Mutsuz Kedi Dila	Tulin Kozikoğlu	Zhang Di	2018
25	Ben, Öteki ve Ötesi	İbrahim Kalın	Xia Yongmin, Tang Jiankun, Fan Xun, Chen Yan	2018

İki ülke arasındaki 49 yıllık geçmişte Çin Halk Cumhuriyetinde çevirisi yapılmış yalnız 25 Türkçe eser bulunmaktadır. Bunlar kronolojik olarak incelendiğinde Türkiye ve Çin arasındaki ilişkilere paralel seyrettiği görülmektedir. Çevirisi yapılan ilk kitap kültürel değişim programının başladığı 1981 yılına denk gelmektedir. Bu kitap Yaşar Kemal tarafından kaleme alınan *İnce Memed* isimli eserdir. Bu kitabın akabinde ikinci çeviri 1985 yılında yapılmıştır. 1985 yılından 2006 yılına kadar ise herhangi bir çeviri eser bulunmamaktadır. Türkoloji bölümlerinin son yıllardaki artışı gibi Türkçeden çevirisi yapılan kitap sayısı da 2000'li yıllarda artış göstermektedir. Bu artış gelecekte daha fazla Türkçe eserin Çinceye çevrileceğine işaret etmesi bakımından önemlidir.

Tablo 5'te bulunan veriler incelendiğinde en çok Orhan Pamuk'un eserlerinin çevrildiği görülmektedir. Yazarın Nobel edebiyat ödülünü kazandığı yıl olan 2006 itibari ile yazara ait toplam 13 eser Çinceye çevrilmiştir. 2006-2015 yılları arasında Orhan Pamuk'a ait *Benim Adım Kırmızı* isimli eser Çin'de en fazla satan kitaplar listesinde yer almıştır. Yazar günümüzde Çinli okurlar arasındaki popülerliğini korumaktadır. Orhan Pamuk dışında birden çok eseri çevrilen yazarlar; ikişer eserle Orhan Kemal ve Mario Levi'dir. Bu verilerden hareketle Çin'de Türk

edebiyatına yönelik ilginin yalnız yazar temelli olduğu ve herhangi bir Türk edebi akımına karşı ilginin bulunmadığı, Orhan Pamuk dışında birçok eseri Çinceye çevrilmiş Türk yazar olmadığı görülmektedir.

Türkçe eserleri Çinceye çeviren isimler incelendiğinde bir çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Çevirisi yapılan 25 eserin çevrilmesinde 24 farklı isim emek vermiştir. Bu rakam Türkçeden Çinceye çeviri üzerine çalışan farklı isimlerin bulunduğunu göstermektedir.

e. Türkçe öğretimi üzerine yazılan kitaplar

Tablo 6: Çin'de Çinlilere Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılan Kitaplar

No	Eserin Adı	Yazar(lar)	Yılı
1	Türkçe 1	Li Zhiyu, Zhou Zhengqing	2004
2	Türkçe 2	Li Zhiyu, Zhou Zhengqing	2004
3	Güzel Türkçe Konuşalım	Liu Zhao, Li Zhiyu, Cem Aygün	2005
4	Türkçe-Çince Sözlük.	Zhou Zhengqing, Zhou Yuntang	2008
5	Türkçe Çeviri Pratikleri	Liu Zhao, Li Zhiyu	2008
6	Türkçe Yazı ve Eserlerden Seçmeler	Gong Yingyuan	2009
7	Pratik Türkçe Konuşma El Kitabı	Zuo Yunshan	2011
8	Türkçe Dinleme ve Kelime Bilgisi Eğitimi	Dursun Köse	2013
9	Türkçe-Çince Çeviri	Peng Jun, Ding Huijun.	2014
10	Çağdaş Uygurca ile Türkçenin Mukayeseli Grameri	Maitireyimu-Shayiti	2014
11	Pratik Türkçe-Çince El kitabı	Li Zhiyu, Liu Zhao, Cem Aygün	2015
12	Türkçe Dil Bilgisi	Ding Huijun, Peng Jun	2015
13	Türkçe-Çince Temel Askerlik Terimleri Sözlüğü	Jun Shi Yi Wen Yayın Evi	2015
14	Türkçe-Çince Temel Diplomatik Terimler Sözlüğü	Jun Shi Yi Wen Yayın Evi	2015
15	Türkçe-Çince Sadeleştirilmiş Sözlük	Jun Shi Yi Wen Yayın Evi	2015
16	Temel Türkçe Dersleri 1	Liu Zhao, Li Zhiyu, Cem Aygün	2016
17	Temel Türkçe –İletişimsel bir yaklaşım 1	Gong Yingyuan, Cao Yiqun	2016
18	Türkçe Sesbilgisi Ders Kitabı	Zhang Lei.	2016
19	Türkçe Konuşma Ders Kitabı	Ding Huijun, Peng Jun.	2016
20	Türkçe Konuşma El Kitabı	Wei Zongling	2016
21	Temel Türkçe Dersleri 2	Liu Zhao, Li Zhiyu, Cem Aygün	2017
22	Eski Türkçe Grameri	Liu Zhao	2017
23	Modern ve Çağdaş Türk Edebiyatı Eserlerinden Seçmeler	Ding Huijun, Peng Jun	2018
24	Turistler İçin Konuşma-Sıfırdan Türkçe Konuşma El Kitabı	Larousse Yayınevi	2018
25	Türkçe Dil Bilgisi	Liu Zhao	2019
26	Merhaba Türkçe	Han Zhimin, Chen Qing, Hacer Tokyürek	2019
27	Türkçe Okuma Kitabı	Han Zhimin, Zhang Chao, Murat Elmalı	2020

Tablo 6'da Türkçe öğretimi üzerine yazılan ve bir bölümü Türkoloji bölümlerinde kullanılan 27 kitap görülmektedir. Eserler kategorik olarak incelendiğinde eserlerin 10'unun genel Türkçe öğretimi ve dil bilgisi; 6'sının konuşma; 4'ünün sözlük; 2'sinin çeviri; 2'sinin edebiyat, 1'erin okuma, dinleme ve Eski Türkçe üzerine yayımlanmış eserler olduğu görülmektedir. Eserlerin büyük bir bölümünün Türkoloji öğrencilerinin ihtiyacına yönelik hazırlandığı bilinmektedir.

Yine de listede “Turistler İçin Konuşma: Sıfırdan Türkçe Konuşma El Kitabı” ve “Pratik Türkçe Konuşma El Kitabı” gibi turizm amaçlı kaynakların olduğu da görülmektedir.

Genel Türkçe ve dil bilgisi öğretimine yönelik bir hayli kitap bulunmasına karşın bu kaynakların dört temel beceri alanını geliştirmek için yeterli olmadığı söylenebilir. Öyle ki genel Türkçe kitapları daha çok dil bilgisi öğretimine yoğunlaşmaktadır. Bu nedenle Türkçe öğretimi alanında eksik kalan beceri alanlarına yönelik her seviyede Çinli öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte kitaplar bulunmamaktadır. Yine aynı şekilde Türkoloji bölümleri için; Osmanlı Türkçesi, Türk Tarihi, Türk Kültürü, Türk Toplumunu, dönemlerine göre Türk Edebiyatı, edebi metin tahlilleri gibi konularda kaynakların bulunmaması da büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bu eksikliklere yönelik kaynakların oluşturulması Çin özelinde Türkoloji çalışmalarını için önemli bir ihtiyaçtır.

f. Türkçe üzerine yazılan lisansüstü tezler

Tablo 7: Çin’de Türkçe Üzerine Yazılmış Lisansüstü Tezler

No	Adı	Yazarı	Üniversitesi	Derecesi	Yılı
1	Basın Dillerinde Türkçe-Çince Sözcükler ve Sözdizimini Karşılaştırma 土耳其汉语新闻词汇及句式特点对比研究	Ding Huijun	Çin Halk Kurtuluş Üniversitesi Yabancı Dil Fakültesi	Y. Lisans	2006
2	Türkçe-Çince Gramerleri Karşılaştırma 土耳其汉语语法比较	Elif Öner	Huazhong Teknik Üniversitesi	Y. Lisans	2012
3	Çince ve Türkçe Bağlaçları Karşılaştırma 汉土连词对比	Liu Tianwen	Huazhong Teknik Üniversitesi	Y. Lisans	2012
4	Çince Türkçe Fonetik Sistemlerini Karşılaştırma 汉土语音系统对比研究	Li Xia	Huazhong Teknik Üniversitesi	Y. Lisans	2012
5	Türkçenin Zamansal Şekli ve Zamansal Anlamı: Orhun’dan Eski Türk ve Kazak Yazıtları ile Karşılaştırmalı Bir Çalışma 突厥语时态形式与意义：鄂尔浑古突厥和哈萨克碑铭比较研究	Cem Aygün	Çin Minzu Üniversitesi	Y. Lisans	2014
6	Türkçe ve Çincedeki “bakmak” Fiillerini Anlam Bakımından Karşılaştırma 土汉动词“看”的义项分析及比较	Aliye Altunkaya	Şanhay Jiao Tong Üniversitesi	Y. Lisans	2015
7	Çağdaş Uygurca ve Çağdaş Türkçe Fiillerinin İsimleşmiş Şekillerini Karşılaştırma 现代维吾尔语与现代土耳其语动词的静词化形式比较研究	Abdulmicet Celili	Çin Minzu Üniversitesi	Y. Lisans	2016
8	Çağatay Uygurca ve Çağdaş Türkçe Fonksiyon Kelimelerini Karşılaştırma 察合台维吾尔语与现代土耳其语虚词的比较研究	Zulayeti Dulikun	Xinjiang Üniversitesi	Y. Lisans	2016

9	Kırgızistan’daki Üniversite Öğrencilerinin Çince ve Türkçe Öğrenimine Karşı Tutumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Bişkek’teki Üniversite Öğrencilerinin Vaka Çalışması 对吉尔吉斯斯坦大学生汉语和土耳其语语言态度的对比分析	Li Yiqi	Xinjiang Normal Üniversitesi	Y. Lisans	2016
10	Çince ve Türkçe’deki Deyim ve Atasözlerinin Karşılaştırılması 汉语与土耳其语中成语和俗语的对比研究	Aylin Yılmaz	Zhejiang Üniversitesi	Y. Lisans	2017
11	Hayvan ve Renk İsimleri ile Kurulan Çince-Türkçe Atasözlerini Karşılaştırma 汉语和土耳其语动物及颜色类成语对比研究	Fatma Ceren Atay	Jilin Üniversitesi	Y. lisans	2019
12	Şekil Bakımından Çince Türkçe Niteleme Sözcüklerini Karşılaştırma ve Bu Sözcüklerin Nasıl Öğrenilebilirliği Hakkında Araştırma 汉语与土耳其语定语类型比较与习得研究	Kübra Demir	Shanghai Normal Üniversitesi	Y. lisans	2019

Tablo 7’ye bakıldığında Türkçe üzerine 12 yüksek lisans tezi bulunduğu görülmektedir. Tezlerin tamamı son 14 yıllık sürede yazılmıştır ve hiç doktora tezi bulunmamaktadır. Tezlerden 6’sı Türk yazarlar tarafından yazılırken diğer 6 tez Çinli yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Hâlihazırda 12 üniversitede Türkoloji bölümü bulunduğu dikkate alındığında Çin’de lisansüstü çalışmalara daha çok ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu noktada dikkate alınması gereken bir husus da özellikle Türkiye’de Türkoloji üzerine lisansüstü eğitimlerini yapan Çinli araştırmacılar. Çin’deki üniversitelerde çalışan akademik personelin bir bölümü eğitimlerini Türkiye’de tamamlamışlardır. Lisans ya da lisansüstü eğitimlerini Türkiye’de tamamlayan Çinli araştırmacılar bu araştırmanın konusu dışında kalmaktadır. Bu nedenle burada yalnızca Türkoloji üzerine Çin’de yapılan akademik çalışmalara yer verilmiştir.

g. Türkçe üzerine yazılan makaleler

Tablo 8: Türkçe Üzerine Yazılan Makaleler

No	Adı	Yazar(lar)	Yılı
1	Türkçe, Uygurca ve Kazakça Kelimelerin Karşılaştırılması 土耳其语、维吾尔语和哈萨克语词汇比较	Gelajiding-Ousıman, Li Shaonian	1989
2	Türkçenin Fonetik Türlerinin Özellikleri 土耳其语语音类别特点	Cui Chongde	1993
3	Türkçedeki Çekim Ekleri: “-Dik” 土耳其语构词缀-dık	Ye Shaojun	1993
4	Kazakça ve Türkçe Ünsüz Benzeşmelerinin Özellikleri Ayrıca Fonetik Benzeşme ve Dil Etkisi Üzerine Bir Araştırma 哈萨克语土耳其语辅音对应特点——兼论语音对应与语言影响的关系	Wang Yuanxin	1994
5	Türkçe ve Moğolca Fonetiklerinin Karşılaştırılması 土耳其语蒙语语音比较	Wu Hujieletu	1995

6	Kazakça ve Türkçe Yan Yana (anababa) Birleşik Kelimelerin Morfolojik Düzen Özellikleri 哈萨克语土耳其语并列复合词词素顺序的特点	Wang Yuanxin	1996
7	Kazakça ve Türkçe İkilemelerin Oluşması ve Anlamı 哈萨克语土耳其语变音重叠的方式及其意义	Wang Yuanxin	1996
8	Modern Türkçedeki Fiillerin Bütünleşik Açıklaması 现代土耳其语动词一体化描写	Tang Qingguo	1997
9	Kazakça ve Türkçedeki Bazı Kelimeler Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar 哈萨克语和土耳其语部分词的异同	Jieensi Ahemaiti	1998
10	Türk Dillerinde Sözcüksel Eğilimler: Modern Uygurca ve Modern Türkçede “Baş” Kelimesi Örneği 突厥语族语言的词汇发展趋势——以现代维吾尔语和现代土耳其语的baş一词为例	Maitireyimu-Shayiti	1999
11	Basında Kullanılan Türkçe'nin Özellikleri ve Çevirme Yöntemleri 新闻土耳其语特点及翻译策略	Ding Huijun	2005
12	Türkçe Birleşik ve Kültürlerarası Kelimelerin Çevirisi: Orhan Pamuk'un Romanları Örneği 土耳其语复合词和文化词汇的翻译：以奥尔罕·帕慕克的小说为例	Huang Hui	2006
13	Türkçe Cümlelerde Zarfların Sıralama Kuralları ve Bilişsel Özellikleri 土耳其语句子中副词的排序规则及其认知特点	Wang Yuanxin	2006
14	Türkçedeki Hal Eklerinin Çinceye Çevirisi Üzerine Bir Araştırma: Hitit 1 Ders Kitabı Örneği 土耳其语格词缀的汉译研究：以《Hitit 1》为例	Zeng Lanya	2006
15	Türkçedeki Pekiştirme Sözcük Şekilleri 土耳其语词的强化形式	Peng Jun	2007
16	Türkçe Çince Cümle Yapılarını Karşılaştırma ve Çevirme Yöntemleri 土耳其语汉语句子结构比较及翻译策略	Peng Jun, Ding Huijun	2010
17	“Olmak” Yardımcı Fiilinin Birleşik Zamanlarındaki Zaman Anlamları 助动词“olmak”复合时态的时间意义	Ding Huijun	2011
18	Türkçedeki Çoğul Eki “-ler” İle Çincedeki “men” Eklerinin Karşılaştırılması 土耳其语复数词缀“-ler”与汉语“们”的比较	Li Haiqing, Semine Imge Azertürk	2011
19	Türkçedeki Hitap Sözlere ve Fonksiyonları 土耳其语呼语及其功能	Ding Huijun, Peng Jun	2012
20	Salarca ve Türkçe'nin Telaffuz Karşılaştırması 撒拉语和土耳其语发音比较	Ma Wei	2012
21	Saf Türkçe Çizgilerini Aşmak: Orhan Pamuk'un Benim Adım Kırmızı Romanının Türkçe ve İngilizce Tercümesinin Stilistik Bir Analizi 越过纯土耳其语线：奥尔罕·帕慕克的小说《我的名字叫红》英译本的修辞性分析	Ji Yaokai	2012
22	Türkçe Çince Fonetik Sisteminin Karşılaştırmalı Bir Çalışması 土耳其语汉语语音系统对比研究	Li Xia	2012
23	Türkçedeki İsim Morfolojisinin Otomatik Analizi İçin Sonlu Durum Aktarım Ağı 土耳其语名词形态自动分析的有限状态转移网络	Shen Zhixing	2013

24	Türk İsimlerinin Kurallı Çevrilmesi 土耳其语名词的规则性翻译	Ding Huijun	2013
25	Türkçede Emir Kipi Olmadan Emir Anlamı Veren İfadeler 土耳其语中非命令式的祈使表达	Ding Huijun	2014
26	Türkçedeki Ettirgen Yapının Çincedeki Karşılığı 土耳其语使动态的汉语对应	Wan Yanjie	2014
27	Salarca ve Türkçe Kelimelerin Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma 撒拉语和土耳其语词汇比较研究	Ma Wei	2014
28	Sudan Lehçesindeki Avrupa Dilleri ve Türkçeden Geçen Kelimeler 苏丹方言中的欧洲各语言及土耳其语借词	Wei Qirong	2014
29	Pinokyonun Macerası İsimli Kitabın 2 Türkçe Çevirisinin Çeviri Eleştirisi İle Eleştirel Okumanın Önemi 《皮诺丘历险记》两个土耳其语译本的翻译评述及批判性阅读的重要性	Liu Ying	2014
30	Türkçe Elektronik Kaynakların Kullanımı 土耳其语电子文献的使用	Chen Qing	2014
31	Türkiye Türkçesi Fiillerinin Nomilizasyonlarının Bilişsel İncelenmesi 土耳其语动词词化的认知研究	Ding Huijun	2015
32	Şema Teorisinden Yola Çıkararak Kırmızı Sorgum Ailesi Türkçe Baskılarındaki Kültürel Hatalar 从图式理论看红高粱家族土语译本中的文化误译	Peng Jun	2015
33	Çincedeki Eklerle Türkçedeki Eklerin Gramer Özelliklerinin Karşılaştırılması 汉语词缀与土耳其语词缀语法特点比较	Liu Jun, Semine İmge Azertürk	2015
34	Çincenin Yaygınlaşmasına Örnek Olarak Türkmenistan'daki Türkiye Türkçesinin Yaygınlaşması 土库曼斯坦的土耳其语推广对汉语推广的启示	Li Jinhuan, Li Rui	2015
35	Çin Yemek İsimlerinin Türkçe Çevirisi 中国菜名的土耳其语翻译	Liu Wenjun	2015
36	Türkçe ve Özbekçe Arasındaki Bağlantı ve Farklar Üzerine Bir Araştırma 土耳其语和乌兹别克语之间的联系与差异研究	Pang Hui	2015
37	Çağdaş Uygurca ve Çağdaş Türkçedeki Ekler +1 (X) Q, +1 (X) k 现代维吾尔语和现代土耳其语中的词缀 “1 (X) Q, +1 (X) k”	Abdulmicet Celili	2015
38	Türkçe Hece Segmentasyon Yöntemi Üzerine Bir Araştırma 土耳其语音节划分方法研究	Abulimithi-Hujieke, Aizierguli, Yusupu-Aibudula	2016
39	Türkçe Zaman Kavramsal Fiilleri Anlambilimsel Perspektiften Görmek 从语义场视角看土耳其语时间概念类动词	Shen Zhixing, Li Yunpeng	2016
40	Türkçe Latin Alfabeti ile Çince Pinyin'in Karşılaştırılması 土耳其语拉丁字母与汉语拼音比较	Li Haiqing	2017
41	Kırgızistan'da Türkiye Türkçesinin Yaygınlaşması Üzerine Bir Araştırma 土耳其语在吉尔吉斯斯坦的传播现状研究	Chen Jiaojiao	2017
42	Türkçedeki Ad Aktarması ile Metaforların Etkileşimleri 土耳其语中转喻和隐喻的相互影响	Ding Huijun	2018
43	2017 Yılı Türk Edebiyatına Bir Genel Bakış 2017年土耳其文学概述	Ding Huijun, Peng Jun	2018

44	Türkçedeki Fiillerin İsme Dönüştüklerindeki Ad Aktarımı 土耳其语中动词变名词时的转喻	Ding Huijun	2018
45	Türkçede İngilizce Kelimelerin Dağılımının ve Kelime Oluşumunun İncelenmesi 土耳其语中英语外来词的分布及构词特点浅析	Gong Yingyuan	2018
46	Modern Devletin İnşasında Türk Dili Reformu ve Tarihsel Rolü 现代国家构建中土耳其语言革命及其历史作用	Yu Fei	2018
47	2018 Yılı Türk Edebiyatına Genel Bir Bakış 2018年土耳其文学概述	Ding Huijun, Peng Jun	2019
48	Çince ve Türkçedeki Ses Bilgisi ve Öğretim Stratejilerinin Karşılaştırılması 汉语和土耳其语语音及教育战略对比	Li Haiqing	2019

1971 sonrası Çin’de Türkçe üzerine yazılan 48 makale tespit edilmiştir. Tablo 8’de bulunan makaleler incelendiğinde Türkçenin çok farklı boyutlarda ele alındığı görülmektedir. Araştırmaların konuları tematik olarak sınıflandırılacak olunursa 19 makalede Türkçenin bir başka dil ile karşılaştırıldığı görülecektir. Karşılaştırılan dil en fazla Çince olmuştur fakat onula birlikte Kazakça, Özbekçe, Salarca ve Uygurcanın da Türkçe ile farklı yönlerden karşılaştırıldığı görülecektir. Bu durum Çin’de bu dilleri konuşan yurttaşların bulunması ve Çin’in Kazakistan’a ve Moğolistan’a komşu olmasıyla açıklanabilir. Diğer çalışmalara bakıldığında Türkçenin dil bilgisini incelemeye yönelik 14, çeviri çalışmalarına yönelik 9, edebiyatla ilgili 2, Türkçenin diğer ülkelerde yaygınlaşmasına yönelik 2, Türk dil reformuna yönelik 1, Türkçe elektronik kaynakların kullanımına yönelik 1 makalenin bulunduğu görülmektedir. Bu veriler yazılan makalelerde karşılaştırmalı çalışmaların, dil bilgisi ve çeviri incelemelerinin ön plana çıktığını göstermektedir. Ancak Türkoloji çalışmalarının daha bütünsel olarak gelişmesi için edebiyat, metin tahlili, Türkçe öğretim yöntemleri gibi farklı konularda akademik çalışmaların çoğalmasına ihtiyaç vardır.

TARTIŞMA

Dünyadaki Türkoloji çalışmalarını inceleyen kitaplara ve diğer araştırmalara bakıldığında farklı niteliklerde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Örneğin kimi çalışmalar o bölgedeki Türkologların yaşamlarına ve bilimsel çalışmalarına yönelik bir inceleme yaparken kimi araştırmalar da üniversitelerden hareketle Türkoloji çalışmalarını tasnif etmektedir. Bazı çalışmalarda da konu bağlamında Türkologların hayatları ele alınmıştır. Bu çerçevede öncelikli olarak konuyla ilgili öne çıkan kitaplara bakıldığında Eren (1998) tarafından yazılan *Türklük Bilimi Sözlüğü* kapsamlı bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözlükte özellikle Avrupalı Türkologların yaşamları ve bilimsel çalışmaları bulunmaktadır. Kononov (2009) ise eserinde Rusya’daki Türk dillerinin araştırılması tarihini incelemiştir. Kırbaç (2012) editörlüğünde hazırlanan eserde ise Balkanlardaki Türkoloji çalışmalarının incelendiği görülmektedir. Eserde bu bölgedeki Türkologlar da tanıtılmıştır. Avrupa’daki Türkoloji çalışmaları üzerine kapsamlı olarak yazılmış daha yakın tarihli diğer bir kitap ise *Polonya’da Türkoloji*’dir (Emiroğlu, 2017). Bu kitapta Polonyalı Türkologların hayatları ve eserleri bulunmaktadır. Ayrıca bazı üniversitelerde Türkoloji üzerine yazılmış yüksek lisans, doktora ve doçentlik tezleri de yer

alır. Buran (2018), daha genel çerçevede Türkçeye gönül veren 21 ayrı ülkeden 45 Türkolog'u tanıtmıştır. Yine Buran'a (2019) ait özellikle Orta Asya ülkelerinde cezalandırılan Türkologların yaşamlarını ele alan bir eser daha bulunmaktadır.

Çalışmamızın konusuyla örtüşen, Türkoloji çalışmalarını derleyen son yıllarda yayımlanmış makaleler incelendiğinde Afganistan, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Bulgaristan, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, İsveç, İtalya, Japonya, Kıbrıs, Kore, Macaristan, Mısır, Moğolistan, Polonya, Romanya, Rusya gibi ülkelerdeki Türkoloji çalışmaları üzerine çalışıldığı görülmektedir (Albayrak, F., Batchuluun, A. 2019; Attar, A., Sıbgatullina, E., Altınkaynak, E., Sarıkaya, Y. 2012; Çolak, M. 2019; Eltazarov, J. 2015; Erdem, C. 2018; Gül, B. 2006; Gülensoy, T. 2010; İslamoğlu, A. 2010; Kalafat, Ş. 2019; Karakartal, O. 1996; Lee, N., Kim, D. 2016; Musa, B. 2012; Fevzi, F., Cankurt, H. 2013; Ustabulut, M. Y., Kara, K. 2016; Üstünyer, İ. 2013; Yançev, M. 2005). Bu dönemdeki bazı eserler de alana katkı sağlayan isimler üzerinedir (Akar, M. 2019; Berbercan, M. T. 2017; Csató, É., Johanson, L., Zal, Ü. 2014; Çolak, M. 2019b; Duranlı, M. 2018; Emiroğlu, Ö. 2012; Temir, A. 1991; Yusupov, F. 2017). Genel anlamda yurt dışında yürütülen Türkoloji çalışmalarını derleyen çalışmaların, o ülkede Türklük bilimi üzerine meydana gelmiş her türlü çalışmayı ve çalışmaları yürüten önemli Türkologları incelediği görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada da Çin'deki üniversitelerde yürütülen Türkçe öğretim çalışmalarının durumu, Türkçeden Çinceye çevrilmiş edebi eserler, Türkçe öğretimi üzerine yazılmış öğretim setleri ve Çin'de yazılmış makale, yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Bu kapsamda Çin'de Türkoloji çalışmaları kapsamlı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır. Fakat bu çalışma tek başına Çin'deki Türkoloji çalışmalarını betimlemek için yeterli olmayacaktır. Öyle ki Çin'deki Türkoloji çalışmalarını gün yüzüne çıkartmak için gerek tarihi ve dönemsel olarak gerekse Çinli Türkologlar perspektifinden çok daha kapsamlı çalışmalar gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çin Halk Cumhuriyeti'nde akademik anlamda Türkoloji çalışmalarının 1985 yılında Pekin Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi'nde açılan Türkçe bölümü ile başladığı görülmektedir. Geçen 35 yılda Çin'de bulunan Türkoloji bölümü sayısı 12'ye ulaşmıştır. Burada dikkat çeken nokta açılan bölümlerin iki ülke arasındaki diplomatik ve ekonomik ilişkilerdeki gelişmelere paralel olarak değişmesidir. Türkoloji bölümleri yıl aralıklarına göre incelenecek olursa 1985-2000 yıllarında yalnızca 1 bölümün, 2000-2010 yıllarında 2 bölümün, 2010-2019 yıllarında 12 bölümün faaliyet gösterdiği görülecektir. Bölümlerin birçoğunun yakın tarihte açılmış olması Çin'de Türkçeye ve Türkiye'ye karşı bir ilginin olduğunu göstermekle birlikte bölümlerin çoğunun akademik anlamda bir olgunluğa ulaşmadığını da göstermektedir. Çin'de bulunan Türkoloji bölümlerinin Türkiye'deki eşdeğer bölüm ya da ilgili kurumlarla yapacağı iş birlikleri bölümlerin akademik anlamda olgunlaşmasına katkı sağlayacağı gibi akademisyen ve öğrencilerin Türkiye ile bağını da güçlendirecektir.

Türkoloji bölümlerinin akademik anlamda ihtiyaçlarından biri de yetişmiş akademik personeldir. Sadece 1 üniversitede profesör ve 2 üniversitede 3 doçent unvanına sahip akademik personel bulunmaktadır. Çin genelinde bulunan 37 akademik personelin 33'ü öğretim görevlisi ya da asistan unvanıyla görev yapmaktadır. Bölümlerde bulunan asistan ve öğretim görevlilerinin akademik çalışmalara teşvik edilmesi ile bölümlerin akademik yönleri güçlendirilecektir. Bu bağlamda Türkiye'deki üniversite ve kurumlarla yapılacak akademik personel değişim programlarının uygulanması bu alana katkı sağlayabilir.

1985 yılından bu yana Türkoloji bölümlerinden 316'dan fazla öğrencinin mezun olduğu, aktif olarak 255 öğrencinin öğrenimine devam ettiği tespit edilmiştir. Önümüzdeki yıllarda Türkoloji bölümlerinde öğrenim gören ve bu bölümlerden mezun olan öğrenci sayısında ciddi artış yaşanacağı görülmektedir. Sayılarının artması öngörülen öğrencilerin Türkiye'yi doğru tanıyabilmeleri ve Türkoloji alanına katkı sağlayabilmeleri amacıyla Türkiye'deki ilgili bakanlık ve üniversiteler tarafından bu bölümlere yönelik projeler hayata geçirilebilir.

1971 yılından bu yana yalnızca 25 Türkçe eserin Çinceye çevrildiği, bu eserlerden de 13'ünün tek bir yazara ait olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye'ye ait yazılı kaynakların Çin'de tanınmadığını ya da ilgi görmediğini göstermektedir. Türk Edebiyatına yönelik çeviri ve tanıtım çalışmalarının Türkiye tarafından desteklenmesi iki ülke arasındaki kültürel ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Türkoloji bölümlerindeki akademik eksikliğin bir diğer göstergesi de Türkoloji bölümlerinde kullanılan Türkçe öğretim kaynaklarının yeterli olmaması hatta bazı beceri alanlarına yönelik kaynakların bulunmamasıdır. Aynı şekilde Türkoloji bölümü öğrencilerinin alan eğitiminde yararlanacağı Çince yazılmış Türk tarihi, edebiyatı, kültürü, sanatı, toplum hayatı ve Osmanlı Türkçesi gibi kaynakların da eksik olmasıdır. Bu alanda çalışan uzmanların bireysel çabaları ile kaynaklar hazırlanmaktadır ancak Türkiye'den ilgili kurum ve üniversitelerin belirlenecek ihtiyaçlar doğrultusunda sağlayacağı destekler ile bu alandaki kaynak sıkıntısı kısa zamanda çözüme kavuşturulabilir.

Akademik göstergelerden biri de hiç şüphe yok ki yazılan makale, yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarıdır. Bu anlamda 1971 yılından bu yana Çin'de Türkçe üzerine yazılan makale sayısı 48'dir. Yazılan makalelerin konu dağılımı ise alanı kapsayıcı nitelikte değildir. Yine yazılan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının bölüm sayısına oranla düşük bir seviyede kaldığı görülmektedir.

Sonuç olarak Türkiye ve Çin arasında yakın geçmişe dayanan ilişkiler hızla gelişmektedir. İlişkilerin hızlı gelişimi nicelik bakımından bazı rakamların hızla artmasını sağlamaktadır ancak niteliksel gelişmelerin sayısal değişimi yakalayamadığı görülmektedir. Bu nedenle Türkiye ve Çin arasında Türkoloji anlamında üniversiteler arası, akademisyenler arası ilişkilerin geliştirilmesi bu alanda ihtiyaç duyulan niteliksel gelişmelere katkı sağlayacaktır. Yine aynı şekilde Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) gibi ilgili Türk devlet

kurumları tarafından verilen destekler ve hayata geçirilecek projeler ile Çin'deki Türkoloji çalışmalarına nitel katkılar sağlanacaktır. Türkiye tarafından Çin'deki Türkoloji çalışmalarının desteklenmesinin iki ülke arasındaki ilişkileri geliştirmeye katkı sağlayacağı gibi Çin tarafından hayata geçirilmek istenen “Bir Yol Bir Kuşak” projesine de dolaylı yönden katkı sağlayacak olması da göz önünde bulundurulmalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akar, M. (2019). Türklük bilimine emek verenler-1 prof. Bill Hickman ve the story of Joseph'i. *Aydın Türklük Bilgisi*, 5(2), 149-154.
- Albayrak, F. ve Batchuluun, A. (2019). Moğolistan'da Türkiye Türkçesi- Moğolca üzerine yapılan çalışmalar ve Türkçe öğretimi. *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 131-156.
- Ankara Üniversitesi, (2017). Sinoloji anabilim dalı. <http://www.dtcf.ankara.edu.tr/dogu-dilleri-ve-edebiyatları-bolumu/sinoloji-anabilim-dalı/> 11.12.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Attar, A., Sıbgatullina, E., Altınkaynak, E. ve Sarıkaya, Y. (2012). Türk Filolojisi ile ilgili Rusya bilimler akademisindeki tezler üzerine bir katalog çalışması (geçmişten günümüze Rusya'da Karadeniz ve Türkoloji ile ilgili tezler bibliyografyası ve bunların özetlerinin Türkiye Türkçesine çevrilmesi projesi). *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(15), 33-89.
- Berbercan, M. T. (2017). İsveç Türkolojisinden iki bilgin: Gustaf Raquette ve Gunnar Jarring. *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, (10), 42-54.
- BİK. (2019). Uzakdoğulu turistin Türkiye'ye ilgisi artıyor. *BİK*. <https://www.bik.gov.tr/uzak-dogulu-turistin-turkiyeye-ilgisi-artiyor/> 15.11.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Buran, A. (Ed.) (2018). *Türk diline gönül verenler yabancı Türkologlar*. Ankara: Akçağ.
- Buran, A. (2019). *Kurşunlanan Türkoloji*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Csató, É., Johanson, L. ve Zal, Ü. (2014). Profesör Walter Björkman'ın mirası. *Türkbilig*, (27), 137-154.
- Çolak, M. (2019). Macar arşiv belgelerinin ışığında I. dünya savaşı sırasında Avusturya-Macaristan topraklarında bulunan Tatar esir kamplarında yaşam, Türkoloji çalışmaları ve Ignác Kúnos (1915-1918). *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, (67), 231-256.
- Çolak, M. (2019). Macar Türkolog Vámbéry'nin Türkistan seyahatinde “büyük oyun” un izleri orijinal fotoğraflarla birlikte. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (45), 13-27.
- Dirican, S. ve Özdemir, Ö. (2019). Türkiye'de Çin hakkında yapılan akademik çalışmaların incelenmesi. *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 110-138.
- Duranlı, M. (2018). Osıp Senkovskiy'in Rus Türkolojisinin gelişimine katkısı. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (45), 77-91.

- Duran, A. E. (2019). Ticarete Çin Rüzgarı. *Ekonomist*, sayı: 2019/50, 18-25.
- Eltazarov, J. (2015). Japonya’da Türkçenin araştırılması ve öğretimi meseleleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 2, 65-79.
- Emiroğlu, Ö. (2012). Polonyalı Türkolog Malgorzata Labecka-Koecherowa (1917-2011). *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (33).
- Emiroğlu, Ö. (2017). *Polonya’da Türkoloji*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Erdem, C. (2018). Hırvatistan örneğinde balkan coğrafyasına ait bir Türk dili ve edebiyatı öğretimi kaynakçası. *Türkbilgi*, (35), 191-198.
- Eren, H. (1998). *Türklük bilimi sözlüğü I. yabancı Türkologlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, M. (2011). *Orhun Abideleri* (45.bs). İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Fevzi, F. ve Cankurt, H. (2013). Afganistan’da Türkoloji ve Türkçe çalışmaları hakkında bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 493-503.
- Gül, B. (2006). Almanya’da Türkoloji çalışmaları. *Türkbilgi*, (11), 56-117.
- Gülensoy, T. (2010). Kıbrıs’ta Türkoloji çalışmaları ve Mustafa Gökçeoğlu. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 3(5), 214-216.
- İnan, A. (2017). *Türkoloji ders notları*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- İnayet, A. (2006). Doğrudan ve dolaylı olarak Çinceye geçen Türkçe kelimeler üzerine. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 6(1), 81-99.
- İslamoğlu, A. (2010). Mısır üniversitelerinde Türkoloji çalışmaları. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(18), 143-171.
- Kalafat, Ş. (2019). “Treasury” of a French Turcologist: Jean Deny’s unpublished Turkish dictionary. *Türkbilgi*, (37), 71-89.
- Karaağaç, G. (2015). *Türkçenin alıntılar sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karakartal, O. (1996). Başlangıçından günümüze genel bir bakışla İtalya’da Türkoloji çalışmaları. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 42, 253-298.
- Kırbaç, S.(Ed.). (2012). *Balkan Türkoloji tarihçesi ve Balkan Türkologları*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kononov, A. N. (2009). *Rusya’da Türk dillerinin araştırılması tarihi*. (K. V. Nerimanoğlu, Çev.). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Lee, N. ve Kim, D. (2016). Trends in Turkish studies in Korea. *Bilig*, (77), 271-293.
- Linghu, D. (2011). *Zhou Shu*. Shanghai: Zhonghuo Shuju.
- Ministry of Education The People’s Republic of China. (2020). Statistical report on international students in China for 2018. http://en.moe.gov.cn/news/press_releases/201904/t20190418_378586.html 27.06.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Musa, B. (2012). Finlandiya Türkologları ve Finlandiya’da Türkoloji çalışmaları bibliyografyası. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (32), 221-245.
- Sarıtaş, E. (2010). Türkiye’de akademik Çince çeviriler ve sorunlar. *Şarkiyat Mecmuası*, (17) 85-106.
- TDK, (2005). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Temir, A. (1991). *Türkoloji Tarihinde Wilhelm Radloff Devri*. Ankara: TDK Yayınları
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2020). Çin Halk Cumhuriyeti. <http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?7f3de9f9-4045-4e42-a8d8-6dc8c4089450>. 13.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

- Ustabulut, M. Y. ve Kara, K. (2016). Romanya'da Türk dili tarihi ve Dobruca'daki (Köstence) Türkoloji eğitimi. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 1(2), 1-16.
- Üstünyer, İ. (2013). Gürcistan'da Türkoloji. *Tarih Dergisi*, (54), 221-229.
- Yançev, M. (2005). Bulgaristan Türkoloji 50 yaşını doldurdu. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (20).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK, (2019). YÖK Lisans Atlası. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> 14.01.2020 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2020). Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> 14.01.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Yusupov, F. (2017). W. Radloff ve Türk dünyası. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD)*, 1(1), 12-23.